

THE VERNACULAR OF NIŠ IN CHILDREN'S POETRY *OD MALEČKO DO GOLEMO*

UDC 821.163.41.09-93 Vojinović Masončić S.
811.163.41'282.2

Tatjana G. Trajković

University of Niš, Faculty of Philosophy, Serbian Department, Niš, Serbia

Abstract. *The paper analyses dialectal features of the collection of poems for children *Od malečko do golemo* by Slavka Vojinović Masončić. The collection was published in Niš in 2018, and it represents one of rare examples of literature for children written in a dialect. This collection has caught the public's attention through social networks, primarily because of the poem "Nole, tatko na tenis". The subject matter of the majority of poems refers to childhood, children's joys and tricks. The poems have incited a significant interest with readers, primarily due to the Prizren-South Morava dialect. The aim of this paper is to describe phonetic, morphological, syntactic and lexical characteristics of the poems, to compare the determined linguistic image with the dialectal descriptions of the vernacular language of the city of Niš, and, therefore, to link the language of the poems to the subject matter, which should lead to the conclusions about the stylistic function of dialects in a literary work.*

Key words: *Serbian language, literature for children, literature in dialect, Prizren-South Morava dialect, the vernacular of Niš*

1. INTRODUCTION

The collection of poems called *Od malečko do golemo* was written by a poet from Niš, Slavka Masončić Vojinović, and was published in 2018 in Niš. The book contains fifty poems which are grouped in six units: *Od malečko do golemo*, *Vragolije i drugo ludovanje*, *Dani u nedelju*, *Pesme od živuljke*, *Pesme od kišu i ostale padavine*, *Starovremenske rabote*. The poet introduces the reader to her poetry for children through a prologue written in a dialect, *Ja radoznala*, and at the end of the collection she provides a glossary (*Rečnik od manje poznate reči i izrazi*).

Submitted May 21, 2020; Accepted June 3, 2020

Corresponding author: Tatjana Trajković

University of Niš, Faculty of Philosophy

E-mail: tatjana.trajkovic3@gmail.com

The poem through the public attention was directed towards this collection within the wider area of the Serbian language is dedicated to one of our outstanding persons from the tennis world, Novak Đoković. Therefore, it could be said that the verses have also become universal regardless of the fact that they were written in a dialect:

*Кoj ће с тебе Ноле,
Кад ти раван нема?
Тепаш ги сви редом,
Ту нема дилема [...]*

This paper analyses the most pronounced dialectalisms which mark children's poetry. This includes phonetic, morphological, syntactic and lexical dialectalisms and they have a stylogenic function. This stylogenic intention is recognized in the author's words: "Свет си постао баш озбиљан, па с ове неозбиљне песме, што терају у смејање, реши да си на сви заубавим живот" (The world has become quite serious, so through these non-serious poems, which make us laugh, I have decided to make everyone's life better) (Masončić Vojinović 2018, 6). It could be said that the poet's guide is to use the dialect in verses in a humorous way in order to incite laughter and spiritual relaxation in her readers. Her target groups are not only children but also their parents: "Ово што си овде написа, намени си и на родитељи и на децу, да се ово народско, „криво”, или „сељачко” зборење сачува, да ни не удави овај модеран језик што га негују по разне телевизије" (What I have written here, I have intended for both parents and children, so that this folk "wrong" or "peasant" talk can be saved, so that we are not choked by this modern language which is nurtured by all kinds of television programs) (Masončić Vojinović 2018, 6). It is possible that parents have read it with understanding and that they have indeed experienced this humorous note, because, in these verses, they have recognized part of themselves, of their birth places and their vernaculars or mother tongues of their own parents. However, we cannot be quite certain that the same reaction has been achieved with children. After all, they are the generation raised along the change in dialects at all levels under the influence of the standard Serbian language. The consequence of creating a new variant of a dialect, and this refers to the way people from Niš talk, i.e. the vernacular of Niš, is the inability to understand the original or, at least, the older variant of the vernacular of Niš. The vernacular of Niš has been present in dialectological studies from the beginning of the last century, and it started with Aleksandar Belić, who included it in the research of the dialects of Eastern and Southern Serbia (Belić 1905). The French linguist, Paul-Louis Thomas, studied the speech varieties of Niš and villages around Niš and compared them with the works of Stevan Sremac (Thomas 1998). The comparison led to the conclusion that the vernacular of Niš in Sremac's day was much different from the vernacular of Niš during the 1980's. Many dialectal features, which distinguished the vernacular of Niš from other Serbian dialects, vanished or they became quite condensed (Thomas 1998, 437).

When it comes to the collection of poems for children, created in the second decade of the 21st century, the opposite has been noted. It seems that the poet has applied the dialect as a poetic language which differs from the language of children from Niš at the actual moment of writing. The fact is that there have lately been more and more authors who create in their mother tongue dialect, they return to their roots and they all have the same tendencies – to preserve their identity contained in language, or, as the author of these poems has pointed out: "Још малко, ови страни речови ће си протерају сви наши убави,

ће останемо без рођен језик” (Very soon, these foreign words will banish all our beautiful ones, and we will remain without our own language) (Masončić Vojinović 2018, 6).

The collection starts with a convenient dedication, and this convenience is also reflected in the use of language: “На све моје Нишлије, малечки и големи и на моји Новосађани, Душана и Алексу, с љубав и голем радос” (To all my fellow citizens of Niš, small and big, and to my friends from Novi Sad, Dušan and Aleksa, with love and great joy), which confirms that this poetic creation is oriented towards the vernacular of Niš (Novi Sad is chosen due to personal family connections and it distances descendants further from their origin and the language of their ancestors), and the references to Niš are also in the microtoponyms mentioned in the following verses: *од Маргеп до Терђаву (30), одатле Чаур (30)*.

2. THE ANALYSIS OF DIALECTALISMS

The analysis of dialectalisms from the collection of poems *Od malečko do golemo* refers to the typical dialectal features of the Prizren-Timok dialect of the Serbian language, particularly the Prizren-South Morava dialect, which includes the vernacular of Niš. The excerpted material is classified into categories, labelled as phonetic, morphological, syntactic and lexical dialectalisms.

2.1. Phonetic dialectalisms

Semivowel is an important feature of the Prizren-Timok dialects, and it is also present in this collection of poems. Although it has been determined that the semivowel (ə) occurs in the vernacular of Niš with a lower frequency than in the speech varieties of the surrounding villages, Paul-Louis Thomas confirmed that this sound also occurred in the city (Thomas 1998, 49–52). The author of the poems marks this sound with an apostrophe, which is the mode used by most of the authors who write in some of these dialects. In addition, the poet also uses the apostrophe in order to mark the place where it is noted that certain sound is missing, so this could lead to the conclusion that the semivowel is a non-existing sound, which it most certainly is not.

The examples in which the semivowel can be recognized: *маше си с'с обе руке (14), т'мнина постаје (20), не с'м бе птица бабче (20), с'м у лето (25), које с'з да радим (26), по цел д'н викате (26), с'м нешто браните (26), с'с глупости (27), с'с ногу (28), туј су с'м приче (51), несу с'з у моду (68)*, but also *па нам баба сад лудује (14)* etc.

The ekavian alteration of yat is a significant characteristic of the Prizren-Timok speech varieties, and the most prominent consistency of such reflex of yat is in the negative forms of the verb *jesam* (to be). The research conducted by Paul-Louis Thomas showed that the ekavian form of the negative form of this verb could most often be heard in the urban areas in its third-person singular form, whereby the form *nesam* was more frequent in villages, and the city of Niš had a universal form *nisam* (Thomas 1998, 217–218). The poems indeed contain the largest number of the form *neje*, but the form *nije* has also been used; *nesam* rarely occurs:

неје баш много тежак (10), неје давно ништа јело (14), ако несу вода (24), несам принцега (25), несмо научили (27), несам си лоша (26), несам ни цвећка (26), несу нешто (28), неје погрешила (32), деца несу крива (33), неси се поломила (40), неје за кукање (60), несу с'з у моду (68), неје по бонтон (71), ништа неје лако (72),

неје ме срам (73), *неје све срећа* (47), *неје баи много тежак* (10); but also *није из наи град* (11), *анђео гу није раван* (12), *није лошо* (49), *ни једно није промашаја* (41).

The confirmed occurrences of syncope, аросоре, elision, and haplology are mostly marked by an apostrophe:

од њег' (10), *ил' откривају* (10), *не мог' да обуздам* (13), *мож' да средиш* (13), *ил' па ветар дува* (16), *ил' онда* (16), *мож' си бидне лако* (16), *мож' ми се тако* (25), *ћу мог' ли* (27), *мож' те неко* (19), *не мог' мусли* (22), *мож' да бидне* (29), *мож' много да боли* (29), *нит' па знам* (32), *мож' се вежба свашта* (37), *пред њег* (37), *там' се пењу* (40), *мож' си чујеш* (41), *не мож' нигде* (41), *мајка ће си мож'* (50), *ман' се од астал* (57), *да мож' да лети* (58);

онолки апетит (23), *извол'те* (30), *колко родитељи* (33); *колки ти је јорган* (48), *толко ће се пружити* (48), *колко може* (15), *толка бука* (15);

нема ита н'уме (12), *пицамку д' обуче* (16), *д' угазим* (24), *д' учу децу* (27), *д' остане* (28), *д' убије* (29), *н'умем* (32), *д' оставим* (37), *цел д'остане* (43), *д' урадим* (60), *мож' д'остане* (59);

ај се јави (18), *да ви'ш с'м на блиц* (42).

The assimilation of vowels has been observed in the following examples: *деси се, ете* (9), *ене ти га* (20).

The consonant *h* is often missing in the vernaculars of Serbia, as well as in the vernaculars of southeastern Serbia. The largest number of examples from this collection does not contain this consonant, although there are cases with the consonant *h*. The analysis in the monograph by Paul-Louis Thomas indicates that the consonant *h* was more often lost in the speech of the village, whereby, the *h* sound could often be heard in the city (Thomas 1998, 100–103). The poet has very often marked the loss of this sound with an apostrophe, but not with consistency, because there are examples without the use of this punctuation mark.

The consonant *h* has been lost from the initial position in the following examples:

не раните га (10), *'оће му се* (16), *'оћу брата* (17), *драге гу аљине* (23), *да купим леба* (27), *свако би 'тео* (37), *да је само тео* (30), *оће ли ми нешто* (43), *добро га 'ране* (58), *веишачка 'рана* (58), *ранили све живо* (61), *ладно мож'* (42).

There are no examples of the loss of *h* from its medial position. This group could include the form of the first-person plural aorist, which is formed by adding the suffix *-hto*: *само ми знадо'мо* (30).

From its final position, *h* has been lost in the following examples:

одма ће ти рекну (12), *ћу почнем одма'* (22), *по сталан стра'* (26), *млати' с руке* (38), *млати' с ноге* (38), *на вр' ову танку грану* (40), *стра ли те* (51), *од утеран стра* (58), *да оди по равно* (60), *да стра' ме од мрак* (73).

There is only one example of the group *sh* and the loss of *h* from it: *кад свати* (9).

There are also confirmations of the preservation of this consonant:

од храну (14), *његов смех* (15), *сваки грех* (15), *храбро викнемо* (68), *осмех драг* (71), *храброст стиче* (73).

The preservation of the final *l* in the Prizren-South Morava vernaculars is related to nouns and verbs. These are the examples: *по цел д'н викате* (26), *док петал не закуриче* (52), *цел д'остане* (43).

The loss of *j* at the end of the word is noted in the imperative form of *нетој*: *немо' да смо идиоти* (19), *немо те срамота* (47).

The assimilation of consonants is recognized in the adverb *mlogo*: *млого је под машту* (11), *мож' млого да боли* (29), *млого је волео* (30), *млого добар знак* (52); but also *много малко* (38). The simplification of the consonant cluster *-st*: *јес да је забрањето* (16), *радос је голем* (23), *од радос' све китим* (59).

The simplification of the cluster *gd-*: *'де си оћу* (40).

The preservation of the sound cluster *cvr*: *загрли гу цврсто* (13), *цврсто си стојим* (25).

Affrication: *љуику срећу квари* (51).

New iotation: *нико не испуића* (20), *не скићаиш* (47).

Iotation has not been performed in the examples of the passive adjective: *заглавен у место* (48).

The softening of the sound *l* can be seen in the example *од ту биљботеку* (30).

One example of the Lužnica palatalization indicates that the urban language cannot be isolated from various influences, and in this case, it is probably the consequence of migrations: *од сенћу твоју* (51).

2.2. Morphological dialectalisms

2.2.1. Analytical declension

One of the most important features of all Prizren-Timok speech varieties, including the Prizren-South Morava ones, is the analytical declension which implies the use of the universal case. The poems of this collection contain numerous confirmations of this phenomenon from the Balkans. The most numerous are the examples of the genitive case meanings, and the smallest number of confirmations refers to the accusative case, whose plural form is the same as the nominative case, as in the following:

од живот учи (9), *постар од Алексу* (10), *усред лето* (10), *код баба Миму* (10), *није из наш град* (11), *из Нови је Сад* (11), *из равницу* (11), *иде гу од руку* (12), *од њену доброту* (12), *без моју мајку и њојзину кујну* (13), *од храну* (14), *из буду га треба вадим* (14), *од хормони* (15), *без разлог* (16), *од памет бржи* (18), *због тај пусти језик* (18), *из руке* (20), *из школу* (20), *од фејс* (20), *од сву мук* (21), *од ваздух* (23), *од воду* (23), *до голу кожу* (24), *како да сам из земљу изникла* (25), *из главу кити* (27), *од ратови и године* (27), *код Перу* (28), *од Маргер до Тврђаву* (30), *од кафану* (30), *од лагање* (31), *из моду изађе* (33), *од главу* (37), *преко главу* (38), *без мајкино знање* (39), *даље од капију* (39), *ни код маму* (40), *код комицију* (41), *од своју ловачку славу* (41), *од рано собајле* (47), *од дрво* (48), *од свињску плећку* (49), *од лошо* (49), *без замајаване* (50), *нема праиштане* (50), *од помрчину* (51), *од ужућани* (51), *од смејане* (52), *од туј лекију* (57), *ман' се од астал* (57), *од све* (57), *од утеран стра* (58), *од радос' све китим* (59), *од срећу* (59), *од дедине ципеле* (59), *баиш близу море* (61), *без уши псић* (61), *без срам* (65), *до голу кожу* (68), *од терасу* (68), *мого си без паре* (72), *од клизаљку* (68), *од радозналос'* (71), *од срећу* (71), *из реку* (74), *без мук* (ниже) (75),

уши на зеца (19), *на мајку под јелку* (28), *на татка конци* (28), *на комицију Перу метлу* (28), *ракију на бабу* (28), *на мене барбику* (28), *на ујку* давно увенуле руже (30), *дал' ће на сви причаиш* (42), *баба нема да вика на деду* (49), *ће на мајку поклони* (49), *на бабу душу дала* (53), *на татка дан за недељно бријање* (53), *кој си на ког најбоље пристаје* (53);

as well as with the meaning of possession: *брат на Алексу* (10), *брат на Душана* (10), *на сестру кутре* (28);

све што има точкови (10), има одговори (18), у прсти само дувај (19), зуби има да си перем (21), за сви остали (26), ситни очи има (42), побркамо конци (72), гоблени да везе (28);

с ћутеци (10), са тебе збива (15), с гладовање (23), с њу (23), са своје жеље (23), с'с глупости (27), с ову моју главу луду (27), с туђе (28), с грешку (28), с главу бандоглаву (29), с очи (29), сас они његови очи (32), туна с кандидати (37), с воду (38), млати' с руке (38), млати' с ноге (38), с јеленски рогови (41), с кљове (41), заклао с рођени зуби (41), с нос (42), с'с главу (43), кој ће с тебе (44), с коју муку (44), с добри другари (47), сас нас (49), с отворени (52), сас убаве приче (52), с другарице (53), с њега (59), с голему машту (61), с јунаци (65), машу с руке (68), с осмеси (72);

млого је под машту (11), збори си за Ленче (12), да на овај свет нађеш (12), по кућу тропа (14), у главу ми само звони (15), по патос се ваља (16), намет је под тешку муку (18), а после се жали на бол у грбину (20), по земљу оду (25), у школу нас учу (27), по варош да ме маје (30), пред њега вежбама (37), под капци (42), макар у шалу (43), све по кућу (47), стоји на врата (47), по могућство (50), у парк јуче нађо (59), по ивицу си оди (59), да оди по равно (60), бањали се у море (61), на нас све мокро (68), по паркови стије (58).

A single example: *има ли бе, бабо* (20) points to the old form of the vocative case, which, in dialect, is often not equal to the nominative case, as it is expected in the standard Serbian language. The form *babo* in this example does not carry any derogatory meaning.

Besides the analytics in declension, the vernaculars of this area also preserve the traces of the old synthetic declension, which can be noticed in certain examples from these poems. In all those cases, they refer to the forms of the dative case, which is the most frequent form in the varieties of the Prizren-Timok dialect area:

коме ли је и шта дао (14), на нам баба сад лудује (14), благо мени (15), кажи деди (15), тако нам зборише (31), ништа нам неће (31), по детињој жељи (33).

Pronouns in the Prizren-Timok speech varieties can be in various forms. The sample contains the forms of personal and possessive pronouns in the female singular form (*gi, njozino*), plural forms (*gi, nji, ni, vi*), and interrogative pronouns (*koje, kija*). A very specific South Morava form *njuma* is not used in these verses, which, somewhat, coincides with the findings by Thomas (1998, 303–304), who noted it mostly in villages, and it almost did not exist in the very city of Niš. Also, there is no use of the plural enclitics *ne* and *ve*. Again, we should mention the observations by Thomas, who claimed that the forms *ne, ve* occurred more often in the villages around Niš, while, the stressed forms were more prevalent in the city; the enclitic *vi* was equally used in the city as the full form *vam* (Thomas 1998: 300). It could be concluded that, in this case also, the poet transfers through her verses the exact condition that exist in the vernacular of Niš.

анђео гу није раван (12), име гу је Ленче (12), иде гу од руку (12), да гу плати лет (13), загрли гу цврсто (13), да гу питам (15), тешко гу (18), да гу скину (20), што ли гу викају (22), драге гу аљине (23), крив гу фрижидер (23), смртни гу непријатељ (23), да гу верујем (23), да гу питујеш (23), кад гу се обраћаш (23), што гу унуци (75); тек да ни заплашу (31);

да ви признам (73);

мајка ги (10), кам ги колачи (22), нема му ги брци (58), свашта ги падало (61), нема ги боре (74), шта ги би (38), да ги мучиш (44), разбуцаш ги (44), да ги нижеши (44), да ги зарадиш (48);

по њи штапају (32), цел д'н по њи (32), њи' да је стид (73);

њојзину кујну (13);

куј је то крив (73);

а које бе да радим (13), које ћу (25), које с'г да радим (26), које ће од језик (29), које да мислим (32), које да радим (32), од које смо забрљали (50).

The dative enclitic form of the all-person pronoun *si* in Serbian dialects is used to stress the meaning of what is stated. It is very common in the use of most Prizren-Timok speech varieties and its frequency in the verses of this collection shows the same, as in the following:

ја си с', посматрам (9), свако си дете (9), Душан си је спретан (10), сам' си га пратите (10), кад си дође (11), како сам си само срећна (11), сваишта си он смисли (11), док си звезде броји (11), моја си је мајка (12), збори си за Ленче (12), кад си чујем (15), без разлог си рове (16), мож' си бидне лако (16), што си имаш (19), па си сам погледај (20), зуби има да си перем (21), да си мање једе (23), воду си волим (24), да си одим (25), цврсто си стојим (25), да сам си брљива (26), несам си лоша (26), да си буду (27), искриви си шију (28), има си видиш (29), па си разабери (29), мора си знајеш (29), води си ред (29), мој си ујка (30), ал' си зато имам Весну (32), Боле си је крив (32), не мора си магаре (33), искључиш си главу (33), боље да си ћутиш (33), ће си скратиш (33), одувек си волим (37), у њег си видим (37), што си оћу (37), наша си је кућа (37), ћу си славим (38), не смедо си (39), највеће богатство си је знање (47), ћу си купим (49), моје ће си срце (49), у моју си песму нема (51), нема си ништа (51), светло си сигурно замењује мрак (52), воли си она (53), за ког си души даје (53), кој си на ког најбоље пристаје (53), кад си сви завршимо (53), срећа си је наша (53), све си забрљамо (57), кад си одремеш (57), туј си кренуше (59), по ивицу си оди (59), сам' си молим Бога (59), ако си полети (59), ће си акне (59), излегоше си јаја (62), ће си падаш (65), ћу си шизим (65), ћу си послушам (65), ћу си отворим (65), ћу си одморим (65), за дом не си знајем (67), шта си је за млади (71), ништа си не фали (74).

ја си с', посматрам (9), свако си дете (9), Душан си је спретан (10), сам' си га пратите (10), кад си дође (11), како сам си само срећна (11), сваишта си он смисли (11), док си звезде броји (11), моја си је мајка (12), збори си за Ленче (12), кад си чујем (15), без разлог си рове (16), мож' си бидне лако (16), што си имаш (19), па си сам погледај (20), зуби има да си перем (21), да си мање једе (23), воду си волим (24), да си одим (25), цврсто си стојим (25), да сам си брљива (26), несам си лоша (26), да си буду (27), искриви си шију (28), има си видиш (29), па си разабери (29), мора си знајеш (29), води си ред (29), мој си ујка (30), ал' си зато имам Весну (32), Боле си је крив (32), не мора си магаре (33), искључиш си главу (33), боље да си ћутиш (33), ће си скратиш (33), одувек си волим (37), у њег си видим (37), што си оћу (37), наша си је кућа (37), ћу си славим (38), не смедо си (39), највеће богатство си је знање (47), ћу си купим (49), моје ће си срце (49), у моју си песму нема (51), нема си ништа (51), светло си сигурно замењује мрак (52), воли си она (53), за ког си души даје (53), кој си на ког најбоље пристаје (53), кад си сви завршимо (53), срећа си је наша (53), све си забрљамо (57), кад си одремеш (57), туј си кренуше (59), по ивицу си оди (59), сам' си молим Бога (59), ако си полети (59), ће си акне (59), излегоше си јаја (62), ће си падаш (65), ћу си шизим (65), ћу си послушам (65), ћу си отворим (65), ћу си одморим (65), за дом не си знајем (67), шта си је за млади (71), ништа си не фали (74).

Comparison in the speech varieties of the Prizren-Timok area is usually analytical. However, there have been more inflows from the standard language, which is most evident in the urban language. The same conditions apply to the verses as well, when

there are more examples with synthetic comparison than the analytical one. There are similar findings in the studies by Thomas (1998, 288, 290) and Trajković (2018, 95).

постар од Алексу (10), најгелемог вука (41), да је најубава (50), најгелемо чудо што видеше (61), повише од чоколаду (68), бут алсо од памет бржи (18), све гуића и гуића (20), теже ће се деси (29), деца све гувља (33), од свега већа (38), даље од капију (39), ја све више (43), у највећу кутију (59).

The generalization of suffixes of hard change in adjectives is a common occurrence in these speech varieties, and they were also noted by Thomas (1998: 43–44). These examples in the poems are *бољо женче (12), задњо време (20), није лошо (49), од лошо (49), овој време данашњо (72)*. Verbs most often occur in the form of dialectalisms in cases in which some of their forms are formed with different bases or with the help of different suffixes, which differs from the standard forms. There are examples which indicate the generalization of the suffix *-u* for the formation of the third-person plural of the present tense. The Future I tense in the Prizren-Timok varieties is most often expressed in the analytical construction of *the enclitic of the verb biti (to be) + da + present*, which is further simplified as *the enclitic + present*, and the form of the enclitic is further simplified. In the last phase of the simplification of the construction of the future tense in certain vernaculars, the enclitic *će* is generalized for all persons, whereby, in some of them, the form *ću* has remained for the first-person singular, which is also the case in the vernacular of Niš, and which is present in the sample. The conjunction *da* is also eliminated from the construction for the formation of other complex verb forms. The expression of the future tense can also be performed in the form of an archaism, with the use of the verb *imati* (to have). Also, the corpus confirms a frequent use of the aorist and imperfect tenses, while the elimination of the sound *h* from the first-person singular is quite apparent. The imperative form for the first-person singular is usually formed by using the suffix *-j*, whereby, with the verb *nemoj*, the final sound *j* is often eliminated. The condition of certain verb forms, which is depicted through the verses of this collection, is, in essence, the confirmation of the condition noted by Thomas (1998: 208–285), for example:

у кој грм лега зец (9), кад га дава (10), не признава муку (12), ће бега (3), не давај за лет (13), ће бидне бивен (19), мож' си бидне лако (16), питујем вас људи (16), питујем се јадан (20), отидеш ли (21), да бидне (22), док рекнеш (22), не питуј (22), да гу питујеш (23), да буднем мокра (24), да си одим (25), тетка знае (26), мора си знајеш (29), мож' да бидне (29), нема биднеш леп (31), више не помага (33), трепкам на ситно (37), полагачке диза (52), добро знаје (53), кад си одремеш (57), по паркови стије (58), има бидне чудо (66), стизају другари (66), за дом не си знајем (67), сунце излезне (68), по цел д'н викате (26), не смем да спијем (73);

док ми цврчу црева (20), по земљу оду (25), у школу нас учу (27), да л' постоју (51), које не постоју (51), да измигољу (62), ни како се множу (62), ће да лету (66), мајке џаба прету (68), на размислу дебело (73);

куде ћу се денем (13), ћу скренем (13), ћу увенем (13), ћу се придружим (13), шта ћу радим (14), ћу се љутим (21), нећу зборим (21), ћу се сморим (21), ћу те кујем (21), ћу те љубим (21), нећу идем (21), ћу се чешљам (21), ћу опростим (15), ћу те слушај (21), ћу се скрасим (21), ћу почнем одма' (22), ћу си славим (38), ћу се качим (40), ћу сићем (40), нећу причам (43), ћу узем тањирче (57), ћу ти турим (57), ћу си шизим (65), ћу си послушам (65), ћу си отворим (65), нећу зборим (71), нећу си кријем (73);

ће научи (9), ће бега (13), ће одустане (13), ће спремимо (16), ће бидне бивен (19), ће ме воле (21), ће бидне (26), ће ти порасне реп (31), ће си скратиш (33), ће

ме удаву (38), *ће паднеш* (40), *ће личиш на виц* (42), *ће ти бидне* (42), *ће заборавимо* (49), *ће купимо* (49), *ће на мајку поклони* (49), *ће причаш* (49), *ће признамо* (50), *ће кажу* (57), *ће му треба* (59), *ће си падаш* (65), *ће ме мука прође* (65), *ће правимо свашта* (66), *по снег ће се ваљамо* (66), *ће да лету* (66), *ће заврћу уши* (68);

зуби има да си перем (21), *нема више да се дерем* (21), *има си видиш* (29), *баба нема да вика на деду* (49), *нема ич да мари* (66), *има све да прити* (66), *све се има пуши* (68);

мора идем (15), *мора гу пустиш* (23), *мора си знајеш* (29), *нема биднеш леп* (31), *почнем се тресем* (43), *мора бидне* (49), *ћу те мора трпим* (65), *немо се досађујеш* (75), *мора прочитам* (71);

а ја се препадо (13), *немасмо ли* (22), *научи се ја* (38), *дођо' кући* (38), *ја не смедо'* (38), *слава' нешто* (39), *доби' поглед прек* (39), *скубаше ми уши* (43), *дага кад реко'* (50), *у парк јуче нађо* (59), *узо га у руке* (59), *донесо га дом* (59), *кад дођо дом'* (59), *најолемо чудо што видеше* (61), *беоше заљубљени* (61), *што причаше* (73);

презај санке (28), *пружај краци* (28), *бегај кући* (40), *не заглеђуј* (57);

немо' да смо идиоти (19), *немо' се омакне* (59), *немо се досађујеш* (75).

When it comes to verb forms, the Prizren-South Morava dialect is different from the other two Prizren-Timok dialects in two instances. The present tense in the third-person plural has the suffix *-v* (*imav, idev, misliv*), and the active verbal adjective of male gender in singular ends in *-(j)a*. However, the vernacular of the city of Niš has drifted from such condition, which is common for many speech varieties of this dialect. In the current vernacular of Niš there is no present tense ending in *-v*, nor is there the *-ja* form (cf. Thomas 1998, 209; Trajković 2018, 95). This image is also confirmed by the poems by this poet from Niš, in whose verses there are only two *-ja* forms, as a certain remnant of the previous conditions, while there are no examples of the *-v* present. Thomas reached similar conclusions: „Подвучимо да се прве две појаве [*gledau, netau*] срећу у Нишу и селима, док се трећа (наставак *-av*) у многим примерима бележи искључиво у селима” (It should be concluded that the first two occurrences [*gledau, netau*] can be found in the city of Niš as well as in the villages, while the third one (the suffix *-av*) is seen exclusively in many examples from the villages) (Thomas 1998, 209, and footnote 236), and also: „Док је у селима наставак *-ja* врло фреквентан (мада има много примера са *-o*), у Нишу је у употреби једино std. [стандардни] наставак *-o*” (While the suffix *-ja* is very frequent in villages (although there are many examples with *-o*), the std. [standard] suffix *-o* is the only one in use in Niš”) (Thomas 1998, 253). That this was also once present in Niš could be concluded from the examples from the works by Sreмаc: „Сремаc има редовно наставак *-ja* и примери су многобројни” (Sreмаc used the suffix *-ja* regularly and the examples are numerous) (Thomas 1998: 253), for example *утепaja вепра* (41), *ни једно није промашија* (41).

Both examples are found in the same poem, which describes the events from the life of a neighbor who is a hunter; therefore, this poetic evoking can explain the stylogeny of two dialectalisms: *utepaja* and *promašija*. In other poems, the active verbal adjective has the reflex *-o* of the old final *l*, which has certainly been taken from the standard Serbian language. Certain examples have the contraction of the final vocal group with the preference of *-o*, while, one example points to the possibility of generalizing the suffix *-eo*. It should be noted here that Thomas found that the use of the form with *-eo* was more frequent (Thomas 1998: 255). The examples are the following:

куд сам погрешио (20), *давно је обрао* (48), *заурлао Гавра* (58), *заклао с рођени зуби* (41), *за гушу држао* (62);

ма куде пошо (49), *куде си дошо* (49), *како си прошо* (49), *мого си без паре* (72); *зарадео славу* (43).

Adverbs *kude* and *kam* instead of *gde*, which is the standard form, are found in several examples. Thomas suggested that the adverb *kude* was used more frequently in villages, and he discovered numerous examples of the form (g)di in the city (Thomas 1998: 43), for example:

куде ћу се денем (13), *куд су Анди* (27), *куде све то води* (29), *куде да га денем* (59), *кам ги колачи* (22).

The conjunction *kako* is used in comparative constructions, instead of *kao* which is used in the standard language:

како трен (9), *како делфинче* (10), *како никад пре* (13), *како шоче неко* (24), *како да сам из земљу изникла* (25), *како што сам ја* (26), *како врела пећка* (26), *како мајмун на банану* (40), *веје како лудо* (66), *пружила се како мачка* (68);

There are also examples: *ко на слонче* (42), *ко праци* (66).

Particles are often used with interrogative and demonstrative pronouns, as well as adverbs. According to Thomas, the interrogative pronoun *koj* with the particle *j* was present in the city (Thomas 1998: 321).

у кој грм (9), *кој намерно лочи* (19), *кој ће ти више верује* (31), *кој ће с тебе* (44), *кој се маје* (53), *кој по град* (53), *кој си на ког* (53),

тој је за мене (24), *да тој не си заборавиш* (28), *онија лептирићи* (32), *тој да видиш* (41), *тој си је тако* (43), *тој ич не мари* (47), *од туј лекцију* (57), *онија што од љубав ти'о уздисаше* (71), *овој време данашњо* (72), *тој ли су за децу приче* (73),

туј си му је нане (9), *туј су с'м приче* (51), *туј делимо радост* (53), *туј си кренуше* (59), *туј је чукнут лонац* (67), *туј написаше* (71).

Characteristic forms of certain particles and exclamations are recognised in these poems:

које бе да радим (13), *ама ако бива* (16), *леле, Бошке мили* (20), *не с'м бе птица бабче* (22), *шта па ту имам* (24), *много бе ружно* (31), *а, мори* (32), *леле, стварно* (32).

Word formation in the varieties of this area is specific in relation to other dialects in the Serbian language due to the use of certain suffixes. The sample contains the following word-formation forms:

a) The suffix *-iki*, used for the formation of plural forms of nouns of neutral gender, and primarily for those which refer to baby animals: *скупљали кутрики* (61), but also *ко мали петлићи* (62), *мали блаворчићи* (62), *онија лептирићи* (32);

b) The suffix *-ka*, which usually has a diminutive meaning or is used for the transformation of a noun: *пицмкџ д' обуче* (16), *шта су капке кишне* (24), *истрим чарапке* (25), *чизме и шипелке* (25), *несам ни цвећка* (26), *како врела пећка* (26), *коју хошкџ* (44), *поклони цвећку* (49), *уз врелу пећку* (49), *па скупља мрвке* (58), *да беру травке* (61);

c) The suffix *-ce* with a diminutive note: *што гу салце кити* (23);

d) The suffix *-če*, also characterised by diminutive semantics: *како делфинче* (10), *ко лубенче* (12), *бољо женче* (12), *не с'м бе птица бабче* (22), *како шоче неко* (24), *у базенче* (38), *ћу узмем тањирче* (57).

2.3. Syntactic dialectalisms

Within the syntactic categories, it should be highlighted that there are specific forms which are used in verses, such as duplicating the object, expressing possession with the dative enclitic, using the verbs *misli* and *molit'*¹ as reflexive verbs, separating the elements of negative forms of verbs by using a pronoun or verb enclitics, and using interrogative constructions with a displaced particle *li*, for example:

кам ги колачи (22), нема му ги брци (58), нема ги боре (74);
деда ми кроз прозор вири (14), мајка ми (23);
молим ти се, татко (13), па се мислим (14), мислим си се (27), ти се размисли (42);
не се то за маба збори (18), не се гризу (19), не се жврља (19), не се квари (19),
баба не ме види (20), да тој не си заборавиш (28), не си посустаје (33), не ме терај
(42), не се беру (48), за дом не си знајем (67);
били ли смо добри (50), не ли савлада 'мо (57), не ли су те научили (75).

2.4. The lexicon and lexical dialectalisms

The lexicon of the collection of poems for children *Od malečko do golemo* could be observed in three layers: dialectal, contemporary and jargon. The most numerous is the prominent dialectal lexicon which sometimes interferes with archaisms, because some words are no longer in use in that very dialect and are replaced with new words taken from the standard language. The contemporary lexicon refers to the naming of occurrences which are connected to the contemporary way of life, and, very often, these are Anglicisms. The jargon lexicon is a sensitive layer, sometimes hardly noticeable; however, several lexemes which belong to this sphere can be recognized in these poems. Besides the typical dialectal lexicon (*tatko*, *kutре*, *dibiduz*, *ualeno*, etc.), the analyzed sample also contains the examples of the lexicon created in the present times, or there is a parallel use of the "old" and the new lexicon: *hormoni*, *tata* (parallel to *tatko*), *lupa* (parallel to *tropa*). Thomas did not describe the lexicon of Niš in particular, but he made an observation that the dialectal lexicon in Niš was most often replaced by a "standard equivalent" (Thomas 1998, 437, and footnote 452), and this can also be recognized in the examples from this collection. It has certainly been noticed that the lexical dialectalisms are more numerous, which can be explained by their literary-cultural role, for example

од малечко до големо (9), туј си му је нане (9), како поје (9), с ћутеци (10), ич те нема мају (12), чак и татко (12), збори си за Ленче (12), татко се па понуди (13), куде ћу се денем (13), њојзину кујну (13), молим ти се, татко (13), по кућу трона (14), и кутре је огладнело (14), баба луна (15), уалено дете (16), без разлог си рове (16), ципеле собува (16), док дибидуз не промукне (16), престаје ли ровање (16), ајеш ли, бе, тата (17), кондри га баш држи (18), скрати бе (18), ич не боли (18), врзује главу (18), кој намерно ломи (19), што работи (19), бол у зрбину (20), нешто за једење (20), нећу зборим (21), од собајле (21), док излицкам (21), радос је голем (23), тај мерак (24), да ми ноге обувка стеза (25), да ми ноге обувка стеза (25), ич не лебдим (25), да бидне шише (28), на сестру кутре (28), искриви си шију (28), ич нема срећа (29), срамота је голема (31), бајагим, причам (32), татко, давај кинту

¹It is implied that there is no infinitive form in the dialects of the Prizren-Timok dialect area; therefore, the present tense form of the third-person singular is used here, which is a generally accepted approach.

(33), *ил рипам у Нишаву* (33), *ич нико не аје* (33), *ни један ћутек* (33), *купуј, татко* (37), *добар ћутек* (39), *како си се укачила* (40), *препелице и зајци* (41), *од малечко* (43), *тепаиш ги* (44), *коју ћошкву* (44), *и кутре* (47), *тој ич не мари* (47), *што ти зборим* (47), *народ закасао* (48), *ил' смо се тепали* (50), *ич нема да мари* (51), *скуткамо се срећни* (52), *дан за мајање* (53), *много си не аје* (53), *кој се маје* (53), *комишијско кутре* (53), *астал служи* (53), *големо имање* (53), *да те карају* (57), *иди се скуткај* (57), *гладан шивцан* (58), *шивцана би изео* (58), *ој шивцане* (58), *мачор само рипну* (58), *донесо га дом* (59), *куде да га денем* (59), *тури га* (59), *ко на корзо* (59), *ће си акне* (59), *с голему маишту* (61), *бањали се у море* (61), *за гушу држао* (62), *по олуци тропаш* (65), *да излегнем* (66), *туј је чукнут лонац* (67), *кад се дом свртимо* (68), *кад се дом свртимо* (68), *тепај, нане* (68), *нек си туре* (73), *дајте работу* (74), *аздисали* (74), *у работу* (75);

немо' да смо идиоти (19), *мобилац из руке* (20), *од фејс* (20), *сам лајкује* (20), *на уватим мобилац* (20), *не мог' мусли* (22), *на деду парфем* (28), *на мене барбику* (28), *уради контра* (28), *без уши псић* (61), *неје по бонтоц* (71), *док отима мобилац* (74);

сви су пролупали (20), *ил' се дописује* (20), *ладно си рече* (20), *ћу се сморим* (21), *мрнца месце* (22), *сморише нас* (27), *татко, давај кинту* (33), *тад си слажем фаце* (37), *разбуцаиш ги* (44), *фаце искривили* (52), *весело ћаскаш* (47), *за тужну фацу* (74), *да се лако смориш* (75).

By using numerous loanwords and jargon words which depict the contemporary Serbian language, the poet has refreshed the dialect and shown not only that it is used by the older generation of speakers, but also that it is an integral part of life of young people. These poems are one more way to show that a dialect is constantly changing and adapting to the novelties brought about by new living conditions, and that it is influenced by other events – technological, social and linguistic.

3. CONCLUSION

Taking into consideration all the elements of this collection of poems, from the dedication, the message, the prologue, the chapter titles, the poems themselves, to the lexicon, it can be concluded that the main focus of the poet's creative process was the language itself, i.e. the dialect in which these verses were written. The poet mostly relied on that dialect, on its effectiveness and therefore on the dialectal stylogeny. From a dialectological perspective, after comparing poetic dialectalisms with the descriptions of the vernacular of Niš, we demonstrated that versed dialectalisms only confirm the conclusions which have been reached in the present analyses. Therefore, it could be said that the vernacular of Niš is prominently marked by the following characteristics: analytical declension, the most common synthetic comparison, the present tense of third-person plural ending mostly in *-u*, the active verbal adjective of male gender in singular ending in *-o*, the Future I tense constructed as *enclitic + present* while *će* is generalized, except for the first-person singular (*ću*). On the other hand, the poetic language of this collection is enriched with dialectalisms which are not entirely present in the vernacular of Niš. This includes numerous lexical dialectalisms, but they also contain inflows from the contemporary language such as Anglicisms, jargon words, etc. Undoubtedly, it can be concluded that the collection of poems *Od malečko do golemo* mostly gives a truthful image of the vernacular of Niš, which involves different generations of speakers.

Acknowledgements: *This research has been financially supported by the Ministry of Education, Science and Technological Development of the Republic of Serbia. This paper is a result of the project „Govorni i standardni jezik u javnoj komunikaciji u Nišu” (“The Vernacular and the Standard Language in Public Communication in the City of Niš”) (No. O-25-20), SASA, Branch in Niš.*

REFERENCES

- Belić, Aleksandar. 1905. Dijalekti istočne i južne Srbije. *Srpski dijalektološki zbornik I*, Srpska kraljevska akademija, Beograd.
- Ivić, Pavle. 2009. *Srpski dijalekti i njihova klasifikacija*. Novi Sad – Sremski Karlovci: Izdavačka knjižarnica Zorana Stojanovića.
- Masončić Vojinović, Slavka. 2018. *Od malečko do golemo*. Niš: Sven
- Thomas, Paul-Louis. 1998. Govori Niša i okolnih sela. *Srpski dijalektološki zbornik XLV*, Srpska akademija nauka i umetnosti i Institut za srpski jezik, Beograd.
- Trajković, Tatjana. 2018. Govor Niša kroz prizmu diglosivnosti. *Južnoslovenski filolog*, Institut za srpski jezik SANU, Beograd, LXXIV, sv. 2, 89–108.

NIŠKI VERNAKULAR U ZBIRCI PESAMA ZA DECU „OD MALEČKO DO GOLEMO”

U radu će biti analizirane dijalekatske odlike zbirke pesama za decu „Od malečko do golemo” autorke Slavke Vojinović Masončić. Zbirka je objavljena 2018. godine u Nišu i predstavlja jedan od retkih primera književnosti na dijalektu namenjene deci. Pažnju javnosti ova zbirka je izazvala preko društvenih mreža najpre zahvaljujući pesmi „Nole, tatko na tenis”. Većina pesama je svojom tematikom okrenuto detinjstvu, dečjim radostima i vragolijama. Značajno interesovanje kod čitalaca pesme su privukle pre svega zbog prizrensko-južnomoravskog dijalekta. Cilj ovog rada je da se opišu fonetske, morfološke, sintaksičke i leksičke karakteristike pesama, da se utvrđena jezička slika uporedi sa dijalektološkim opisima govora grada Niša, te da se pesnički jezik poveže sa književnom tematikom, što bi trebalo da dovede do zaključaka o stilističkoj funkciji u književnom delu.

Ključne reči: *srpski jezik, književnost za decu, književnost na dijalektu, prizrensko-južnomoravski dijalekat, govor Niša*